

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/224/2021
Identifikačné číslo spisu:	6119255158
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:6119255158.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803, zastúpenej spoločnosťou Remedium Legal, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 53 255 739, proti žalovanej Q. R., bývajúcej v T., E. XXX/XX, prechodne v Ľ. XX, o zaplatenie 4.478,75 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 18Csp/59/2019, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2021 sp. zn. 26CoCsp/7/2021 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2021 sp. zn. 26CoCsp/7/2021 a rozsudok Okresného súdu Piešťany zo 7. októbra 2020 č. k. 18Csp/59/2019-245 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Piešťany na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Piešťany (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 7. októbra 2020 č. k. 18Csp/59/2019-245 žalobu zamietol (výrok I.) a rozhodol, že žalovaná má nárok voči žalobkyni na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že právna predchodkyňa žalobkyne - Poštová banka, a.s. (pôvodná žalobkyňa) a žalovaná uzatvorili 7. júla 2015 Zmluvu o spotrebiteľskom úvere dobrá pôžička č. XXXXXXXXXXXX, na základe ktorej právna predchodkyňa žalobkyne poskytla žalovanej bezhotovostný úver vo výške 4.200,- eur, ktorý sa žalovaná zaviazala splatiť 108 mesačnými splátkami vo výške 77 eur, a to vždy k 25. dňu v mesiaci. V zmluve bola dohodnutá ročná úroková sadzba 16,90 %, ročná percentuálna miera nákladov bola uvedená vo výške 18,30 %, priemerná RPMN 11,53 % a celková čiastka úveru 8.216,04 eur. Konečná splatnosť úveru bola určená na 25. júla 2024. Zo stavu úveru k 28. februáru 2019 súd prvej inštancie zistil, že žalovaná jednotlivými splátkami uhradila celkovú čiastku 385 eur. Poslednú úhradu realizovala 31. decembra 2015. Predmetnú zmluvu o úvere klasifikoval ako zmluvu podľa § 497 a § 261 ods. 3 písm. d) Obchodného zákonníka a zároveň ako zmluvu o spotrebiteľskom úvere podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ako zmluvu spotrebiteľskú v zmysle § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Z obsahu zmluvy a obchodných podmienok vyplýva, že medzi účastníkmi bola dohodnutá možnosť veriteľa pre nezaplatenie niektorej splátky žiadať zaplatenie celej pohľadávky. Z výzvy z 27. apríla 2016

vyplýva, že právna predchodkyňa žalobkyne upozornila žalovanú na skutočnosť, že je v omeškaní viac ako tri mesiace s plnením a na možnosť zosplatnenia úveru v prípade, ak nedôjde k úhrade omeškaných splátok v lehote 15 kalendárnych dní. Z výzvy z 23. mája 2016 je zjavné, že úverová pohľadávka sa k 23. máju 2016 stala predčasne splatnou v celom rozsahu v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie skonštatoval, že žalobkyňa je v spore aktívne vecne legitimovaná, nakoľko preukázala postúpenie pohľadávky zo spotrebiteľskej úverovej zmluvy v súlade s § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Na margo tvrdenia žalovanej o neplatnosti predmetnej zmluvy uviedol, že podpísanie zmluvy neoprávnenou osobou nebolo v konaní preukázané. Dodal, že preukázanie skutočnosti, ktorá konkrétna osoba zmluvu za Poštovú banku, a.s. podpísala by vyžadovalo ďalšie dokazovanie, ktorého výsledok by však nemohol mať vplyv na rozhodnutie súdu. Nakoľko z vykonaného dokazovania vyplynulo, že predmetná zmluva je platná, súd prvej inštancie sa preto ďalej zaoberal dôvodnosťou námietky premlčania, ktorú uplatnila žalovaná. Vychádzajúc zo znenia § 101 a § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka uviedol, že v právnom poriadku platí zásada *lex specialis derogat legi generali*, podľa ktorej, ak existuje rozpor medzi ustanoveniami dvoch právnych predpisov, prednosť má konkrétnejší právny predpis oproti všeobecnejšiemu. Premlčacia doba teda začala plynúť odo dňa zročnosti nesplnenej splátky, pre ktorú došlo k vyhláseniu predčasnej splatnosti úveru, nie od vyhlásenia celého úveru za zosplatnený (na tomto mieste poukázal na rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25Co/163/2019). Dôvodil, že dodávateľ má podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka povinnosť čakať s využitím práva na predčasné zosplatnenie ešte tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky, čo však nič nemení na tom, že premlčacia doba sa aj v takomto prípade začína počítať odo dňa zročnosti tejto omeškanej splátky. Podľa súdu prvej inštancie zákonodarcu *de facto* skrátil premlčaciu dobu pre takýto prípad o tri mesiace (keďže prvé tri mesiace omeškania dlžníka so splátkou dodávateľ nemôže zosplatniť dlh, pretože by porušil ustanovenie Občianskeho zákonníka), avšak je právom zákonodarcu ustanoviť pre jednotlivé prípady premlčaciu dobu odlišne, ak má za to, že takto ustanovená premlčacia doba je dostatočná na uplatnenie práv. Keďže v oznámení o vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru nie je uvedené, nezaplatenie ktorej splátky bolo dôvodom pre zosplatnenie úveru, musel sa s touto otázkou vysporiadať súd prvej inštancie. Z výpisu z úverového účtu vyplýva, že žalovaná od splátky splatnej 25. januára 2016 nezrealizovala žiadnu platbu. Mimoriadna splatnosť bola vyhlásená ku dňu 23. mája 2016, takže mohla byť vyhlásená len pre nezaplatenú splátku splatnú 25. januára 2016, nakoľko splátky boli splatné k 25. dňu v príslušnom kalendárnom mesiaci. Splatnosť nesplnenej splátky, kvôli ktorej nastala zročnosť celého dlhu, nastala 25. januára 2016. Premlčacia doba celého dlhu tým začala plynúť 25. januára 2016 a uplynula 25. januára 2019. Žaloba bola podaná 25. marca 2019, po uplynutí premlčacej doby. Na podporu prijatého právneho názoru poukázal na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. októbra 2018 sp. zn. 16Co/34/2018, z ktorého v odôvodnení svojho rozhodnutia časť citoval. Vzhľadom na uvedené skutočnosti vyhodnotil vznesenú námietku premlčania ako dôvodnú a žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, 2 a § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 29. júna 2021 sp. zn. 26CoCsp/7/2021 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a rozhodol, že žalovaná má voči žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (výrok II.). Po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolacie námietky vznesené žalobkyňou nie sú dôvodné. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie správne posúdil Zmluvu o spotrebiteľskom úvere dobrá pôžička zo 7. júla 2015 ako spotrebiteľskú zmluvu podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorá sa odo dňa účinnosti zákona č. 106/2014 Z. z. (1. apríl 2015) prednostne spravuje ustanoveniami občianskeho práva (§ 52 ods. 2 druhá veta Občianskeho zákonníka). V posudzovanom prípade žalobkyňa žiadala splatenie celého zostatku istiny pôžičky naraz spolu s úrokom z omeškania od 24. mája 2016. S poukazom na § 565 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého môže veriteľ pre omeškanie s niektorou splátkou žiadať splatenie celého dlhu, len ak to bolo dohodnuté, uviedol, že súd prvej inštancie dospel k záveru o existencii takejto dohody, pričom daný záver je záväzný aj pre odvolací súd, ktorý sa od neho nemôže odchýliť (§ 380 ods. 1 CSP). Ohľadom plynutia premlčacej doby skonštatoval, že § 103 Občianskeho zákonníka predstavuje *lex specialis* voči § 101 Občianskeho zákonníka, t. j. premlčacia doba nezačína plynúť od okamihu, kedy sa záväzok stal splatný (kedy bol dlžník vyzvaný na splatenie

celej pohľadávky), ani od okamihu využitia práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka veriteľom, ale od okamihu splatnosti tej splátky, kvôli ktorej k zosplatneniu došlo. Ďalej argumentoval, že pokiaľ ide o nároky zo spotrebiteľskej zmluvy, § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, v znení účinnom od 1. júla 2011, umožňuje uplatniť právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka až po trojmesačnom omeškaní s niektorou splátkou. V tejto časti je dané ustanovenie lex specialis k § 565 druhej vety Občianskeho zákonníka, podľa ktorého možno toto právo uplatniť len do splatnosti nasledujúcej splátky. Zároveň, v prípade spotrebiteľskej zmluvy môže veriteľ uplatniť právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka po uplynutí trojmesačného omeškania s niektorou splátkou bez ohľadu na to, že medzičasom boli zročné ďalšie splátky. Ustanovením § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nemožno právu veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka dávať charakter povinnosti, v dôsledku čoho nemožno účinky nevyužitia tohto práva pre veriteľa posudzovať prísnejšie ako § 565 Občianskeho zákonníka. Ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka viaže možnosť vykonať právo podľa § 565 na trojmesačné omeškanie s jednou splátkou. V tejto súvislosti je potom potrebné druhú vetu § 565 Občianskeho zákonníka interpretovať tak, že možnosť vykonať toto právo (ak bolo dohodnuté v spotrebiteľskej zmluve) vzniká uplynutím trojmesačného omeškania s niektorou splátkou a trvá do okamihu, kedy by uplynulo trojmesačné omeškanie s ďalšou splátkou, teda kedy by vznikla veriteľovi podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nová (ďalšia) možnosť toto právo uplatniť. Takýmto výkladom sa zabezpečí vzájomný súlad § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka s ratio legis § 565 druhej vety Občianskeho zákonníka. Platí, že ak veriteľ svoje právo podľa § 565 nevyužije do najbližšieho termínu, kedy by ho využiť mohol (teda do najbližšieho dátumu uplynutia troch mesiacov od splatnosti splátky nasledujúcej po tej omeškanej splátke, kvôli ktorej toto právo môže uplatňovať), nemôže ho už kvôli omeškaniu s danou konkrétnou splátkou využiť. Môže ho využiť len kvôli (trojmesačnému) omeškaniu s ďalšou splátkou. Ak s ňou dlžník v omeškaní nie je, nemôže ho využiť vôbec. Tieto závery však podľa odvolacieho súdu nemajú žiaden vplyv na plynutie premlčania. Aj v prípade spotrebiteľských zmlúv premlčacia doba začína plynúť od zročnosti splátky, kvôli ktorej sa predčasné splatenie žiada, nie od okamihu využitia práva žiadať splatenie celého úveru. Poukázal na § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ktorý umožňuje predčasné splatenie uplatniť až po trojmesačnom omeškaní s niektorou splátkou, pričom práve táto splátka je tou splátkou, „pre nesplnenie ktorej sa stane zročným celý dlh“ v zmysle § 103 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba v zmysle tohto ustanovenia plynie preto od zročnosti tejto splátky a nie až uplynutím troch mesiacov, resp. zosplatnením. Dôvodil, že pri posudzovaní začiatku plynutia premlčacej doby je potrebné zistiť, s ktorou konkrétnou splátkou bol dlžník v čase vykonania tohto práva zo strany veriteľa v omeškaní práve tri mesiace (nie dlhšie) a od jej zročnosti potom plynie premlčacia doba zvyšku dlhu podľa § 103 Občianskeho zákonníka. Zdôraznil, že § 103 Občianskeho zákonníka je vo svojej podstate lex specialis k všeobecnému § 101 Občianskeho zákonníka, ktorý viaže začiatok plynutia premlčacej doby na okamih splatnosti. Naopak, § 103 Občianskeho zákonníka (podobne ako napr. § 106 alebo § 107 Občianskeho zákonníka) viaže začiatok plynutia premlčacej doby na okamih, kedy nastala právna skutočnosť, ktorá zakladá právo domáhať sa určitého plnenia (konkrétne domáhať sa splatnosti celého dlhu). V súdnej veci nebolo sporné, že splátky sú zročné do 25. dňa kalendárneho mesiaca. Žalobkyňa (správne malo byť uvedené právna predchodkyňa žalobkyne, pozn. dovolacieho súdu) celý dlh zosplatnila listom z 23. mája 2016, pričom z dátumu a obsahu listu vzhľadom na § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka vyplýva, že k zosplatneniu došlo v dôsledku omeškania so splátkou splatnou 25. januára 2016. V zmysle § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka plynie premlčacia doba celého zosplatneného dlhu nie od okamihu doručenia oznámenia alebo výzvy veriteľa na jeho splatenie, ale od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Ak v danej veci išlo o splátku splatnú 25. januára 2016, začala týmto dňom plynúť premlčacia doba pre splatnosť celého zvyšku dlhu žalovanej. Trojročná premlčacia doba zosplatneného zvyšku dlhu tak uplynula najneskôr 25. januára 2019. Odvolací súd sa preto stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že nárok zo zmluvy o pôžičke zo 7. júla 2015 sa premlčal ešte pred podaním žaloby. Z uvedených dôvodov napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny podľa § 387 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V prvom rade namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi

dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená - a to výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ a nadväznej právnej otázky, či je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka. Dovolateľka zastávala názor, že oprávnenie jej právnej predchodkyne vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 25. januára 2016 zaniklo v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka splatnosťou ďalšej splátky úveru. Preto, ak vyhlásila mimoriadnu splatnosť úveru podaním z 23. mája 2016, tak toto právo uplatnila v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka pre nezaplatenie splátky splatnej 25. apríla 2016 (t. j. splátky, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru bezprostredne predchádzala a pre ktorej nezaplatenie mohla v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru), a zároveň toto právo uplatnila v súlade s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka po omeškaní spotrebiteľa s platením splátok po dobu dlhšiu ako 3 mesiace. Odvolací súd odmietol aplikovať kogentné ustanovenie § 565 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého oprávnenie veriteľa vyhlásiť predčasnú splatnosť úveru pre nezaplatenie splátky splatnej 25. januára 2016 zaniklo splatnosťou nasledujúcej splátky úveru. Zároveň súdnym výkladom druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka došlo k skráteniu premĺčacej doby splátok splatných odo dňa vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru (od 23. mája 2016) až o 3 kalendárne mesiace, nakoľko súd považoval za nesplnenú splátku úveru už splátku splatnú 25. januára 2016. V tejto súvislosti dovolateľka uviedla, že odlišné právne posúdenie vyplýva v obdobných veciach i z ustálenej rozhodovacej praxe krajských súdov Slovenskej republiky (uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 25. mája 2020 sp. zn. 15CoCsp/13/2020, uznesenie Krajského súdu v Nitre z 28. apríla 2017 sp. zn. 5Co/114/2017, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. septembra 2018 sp. zn. 11Co/13/2018, rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 12. apríla 2017 sp. zn. 17Co/228/2016, uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 31. mája 2021 sp. zn. 2CoCsp/18/2021, z 15. januára 2021 sp. zn. 3CoCsp/6/2020, z 12. apríla 2021 sp. zn. 6CoCsp/12/2021 a z 25. marca 2021 sp. zn. 11CoCsp/5/2020). Dovolateľka bola tiež toho názoru, že súd prvej inštancie aj odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, nakoľko odôvodnenia ich rozhodnutí nie sú preskúmateľné. Keďže žaloba bola podaná 25. marca 2019, nie je z nich možné zistiť, ako sa vysporiadali so skutočnosťou, že v súlade s § 103 veta prvá Občianskeho zákonníka boli (minimálne) splátky úveru splatné 25. marca 2016 a 25. apríla 2016 uplatnené na súde pred uplynutím premĺčacej doby; s ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru podaním z 23. mája 2016, pre nezaplatenie splátky splatnej 25. apríla 2016, boli aj splátky úveru splatné od 25. mája 2016 do konečnej splatnosti úveru (25. júl 2024) uplatnené pred súdom včas. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu zároveň nie je zrejmé, ako mohla právna predchodkyňa dovolateľky podaním z 23. mája 2016 vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru pre nezaplatenie splátky splatnej 25. januára 2016, keď zákonodarca takýto postup priamo vylúčil v § 565 Občianskeho zákonníka, ktorý odvolací súd odmietol aplikovať. Na základe uvedeného dovolateľka žiadala, aby dovolací súd rozsudky súdov nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

6. V podanom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolaťka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a nadväznej právnej otázky, či „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka.“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávanej spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premĺčacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 Občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premĺčacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená. Dospel pri tom k záveru, že uvedená právna otázka nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie žalobkyne v danom prípade procesne prípustné. Dovolací súd ďalej skúmal, či dovolateľka dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

13. V súdnej veci dospel súd prvej inštancie k záveru (bod 54. a 55. rozsudku), že mimoriadna splatnosť úveru bola vyhlásená k 23. máju 2016 pre nezaplatenú splátku splatnú dňa 25. januára 2016, keďže splátky boli splatné k 25. dňu v príslušnom kalendárnom mesiaci. Splatnosť nesplnenej splátky, kvôli ktorej nastala zročnosť celého dlhu, tak podľa súdu prvej inštancie nastala 25. januára 2016 a premĺčacia doba celého dlhu tým začala plynúť 25. januára 2016 a uplynula 25. januára 2019. Odvolací súd sa s rozsudkom súdu prvej inštancie stotožnil a vyjadril právny názor, že v zmysle § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka plynie (aj v prípade spotrebiteľských zmlúv) premĺčacia doba celého zosplatneného dlhu nie od okamihu doručenia oznámenia alebo výzvy veriteľa na jeho splatenie, ale od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Nakoľko v danom prípade išlo o splátku splatnú 25. januára 2016, začala týmto dňom plynúť premĺčacia doba pre splatnosť celého zvyšku dlhu. Trojročná premĺčacia doba zosplatneného zvyšku dlhu preto uplynula najneskôr 25. januára 2019.

14. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

19. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

20. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkom (žalovanou) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

20.1. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelené), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivé dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 Občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

20.2. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plyní pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie

niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

21. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarcia týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plyní až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá Občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

22. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarcia v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

22.1. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarcia výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadať o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

22.2. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatnenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

23. Z § 103 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späťne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej

nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

24. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke (bod 10. a 11.) je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to narúša princíp právnej istoty.

25. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétnych vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z §§ 103 a 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvyšhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veritelia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

26. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 20., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nie len dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

27. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením

splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatnení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

28. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 Občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15 dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

29. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplateného dlhu plyní od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

30. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považuje preto dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

31. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

32. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.